

การวิเคราะห์รากสาเหตุของปัญหา (Root Cause Analysis)

สถาบันฝึกอบรม บานาน่าเทรนนิ่ง

อ.ธนายุทธ สิริनुตันนท์
วิทยากรและที่ปรึกษาด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กร

8 QUALITY COURSE CATEGORIES

- Leadership
- Coaching
- Thinking
- Soft Skill
- Productivity
- HRM & Organization Development
- Sales & Marketing
- Team Building

การวิเคราะห์รากสาเหตุของปัญหา (Root Cause Analysis)

PI 1.9

- ระยะเวลาอบรม 1 วัน
- หลักสูตรนี้เหมาะกับพนักงานทุกระดับ

หลักการและเหตุผล

การวิเคราะห์รากสาเหตุ (Root Cause Analysis) คือ “การวิเคราะห์หาปัจจัยที่เป็นต้นเหตุที่แท้จริง (Root Cause) ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบหรือปรากฏการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ขึ้น (Effect) ด้วยวิธีการอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน โดยไม่เกิดสภาพการณ์ตกหล่นและซ้ำซ้อน และไม่จินตนาการไปเอง” ดังนั้น Root Cause Analysis เปรียบเสมือนการมองเห็น “ผลกระทบ” และ “สาเหตุ” ในบางประเด็น แต่ยังไม่ด้วนสรุปในทันทีที่เกิดจากสาเหตุใด แต่พยายามค้นหาข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและสอดคล้องเพื่อค้นหาว่า “สาเหตุที่แท้จริงคืออะไร”

ปัญหาต่าง ๆ ของการทำงานในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะในกระบวนการทำงานภายในโรงงาน (Process in Factory) การวิเคราะห์แบบ Root Cause Analysis เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการแก้ปัญหา และมีความเหมาะสมกับการแก้ปัญหาในกระบวนการมาก การพัฒนาทักษะดังกล่าวส่งผลให้บุคลากรสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีหลักเกณฑ์ มีความเป็นระบบ มีขั้นตอน มีเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ และที่สำคัญได้ผลลัพธ์ทั้ง “การแก้ปัญหา และป้องกันปัญหา (Correction & Corrective Action)”

การวิเคราะห์รากสาเหตุของปัญหาได้อย่างถูกต้อง ต้องมีเครื่องมือและเทคนิคต่าง ๆ และที่สำคัญผู้วิเคราะห์ต้องมีความเข้าใจในข้อกำหนด 10 ประการ ดังนี้

1. ข้อกำหนดที่ 1: ความชัดเจนกับปัญหา (Specification) และไม่เป็นนามธรรม
2. ข้อกำหนดที่ 2: การวิเคราะห์ต้องดูพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง (3G)
3. ข้อกำหนดที่ 3: ต้องระวังรากสาเหตุเทียมหรือไม่สมเหตุสมผล
4. ข้อกำหนดที่ 4: ต้องพิจารณาปัญหา (สาเหตุ) ให้รอบด้าน
5. ข้อกำหนดที่ 5: หลีกเลี่ยงสาเหตุจากสภาพจิตใจ (Emotional Cause)
6. ข้อกำหนดที่ 6: รากสาเหตุต้องนำมากำหนดเป็นมาตรการป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดซ้ำ
7. ข้อกำหนดที่ 7: ไม่นิยมนำมาตรการแก้ปัญหามากำหนดเป็นรากสาเหตุ
8. ข้อกำหนดที่ 8: ต้องตรวจสอบความสมบูรณ์ด้วย MECE Technique
9. ข้อกำหนดที่ 9: พิจารณาว่าสาเหตุใดควรเป็นรากสาเหตุสุดท้าย
10. ข้อกำหนดที่ 10: คำนึงถึงเป้าหมายสำคัญของการวิเคราะห์

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจการวิเคราะห์รากสาเหตุของปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยเรียนรู้จากโมเดลการวิเคราะห์ปัญหา (Root Cause Analysis Model)
- เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์รากสาเหตุของปัญหา โดยใช้เครื่องมือและเทคนิคต่าง ๆ
- เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์รากสาเหตุได้อย่างถูกต้องด้วยข้อกำหนด 10 ประการของการวิเคราะห์รากสาเหตุ

รายละเอียดเนื้อหาและกิจกรรม

พื้นฐานของการวิเคราะห์รากสาเหตุของปัญหา

- กิจกรรมปรับคลื่นความถี่สมองก่อนการเรียนรู้
- โมเดลการวิเคราะห์ปัญหา (Root Cause Analysis Model)
- หลักสำคัญของการวิเคราะห์รากสาเหตุ
  - ความสัมพันธ์ของสาเหตุกับผลกระทบ (Cause & Effect)
  - ความมีเหตุผล (Reasonableness)
- การค้นหาสาเหตุกับการคิดเชิงวิเคราะห์
- Activity I: กิจกรรมอุ่นเครื่อง

การกำหนดปัญหาและระดับของปัญหา

- ความหมายและประเภทของปัญหา (Sporadic & Chronic Problem)
- ปัญหาการปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจระดับนโยบาย
- ปัญหาระดับการจัดการปัญหารายวัน
- Activity II: ค้นหาปัญหาคุณภาพในกระบวนการ

ขั้นตอนการวิเคราะห์รากสาเหตุของปัญหา

- การคัดเลือกหัวข้อปัญหา
- การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา
- การกำหนดมาตรการแก้ปัญหา
- การสร้างมาตรฐานใหม่เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาซ้ำ

เครื่องมือและเทคนิคของการวิเคราะห์รากสาเหตุ

- การแก้ปัญหาแบบทีม (Brainstorming)
- แผนผังสาเหตุและผล (Cause and Effect Diagram)
- แผนผังต้นไม้แบบ Why – Why Analysis
- เทคนิคการถามทำไม 5 ครั้ง (5 Why Technique)
- ข้อกำหนด 10 ประการของการวิเคราะห์รากสาเหตุ
- 3G & 5WIH + Pareto Concept
- แผนผังต้นไม้แบบ How – How
- เทคนิคการถามอย่างไร (How Question Technique)
- สภาพการณ์ที่ไม่มีการตกหล่นหรือความซ้ำซ้อน (MECE - Mutually Exclusive Collectively Exhaustive)
- Activity III: การวิเคราะห์รากสาเหตุของปัญหา
- Activity IV: การกำหนดมาตรการแก้ปัญหา

5 แนวทางฝึกอบรม

สถาบันฝึกอบรม บานาน่าเทรนนิ่ง

☎ 080-626-9565
✉ sale@bananatraining.com
🌐 www.bananatraining.com

1. Active Learning (การเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา)

หลักการของ Active Learning เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง(Practice by Doing)โดยใช้ความรู้ที่ผ่านการฝึกอบรม นำมาแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ บนปัญหาจริงของผู้เรียน ซึ่งหลักการดังกล่าว มีความสอดคล้องกับพีระมิดแห่งการเรียนรู้ (Learning Pyramid) ว่าผู้เรียนจะมีความรู้คงเหลือหลังเรียนรู้ (Average Learning Retention Rates) สูงถึง 75%

2. Learning Principle (หลักการเรียนรู้)

ในทุกหลักสูตรได้ใช้หลักการเรียนรู้ มาออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนแนวทางการบรรยาย เพื่อให้ผู้เรียนได้ประโยชน์สูงสุด ตัวอย่างกลยุทธ์ที่อยู่ภายใต้หลักการเรียนรู้ ได้แก่

ทฤษฎีหลักการทั่วไป

(Stimulus Generalization)

- การฝึกอบรมเน้นการสอนหลักการทั่วไป หรือคุณลักษณะสำคัญที่จำเป็นในการทำงาน และให้ผู้เข้าอบรมประยุกต์หลักการดังกล่าว ในสถานการณ์จริง

ทฤษฎีองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกัน

(Theory of Identical Elements)

- การออกแบบเนื้อหาและตัวอย่างให้มีความคล้ายคลึงกับสถานการณ์จริง ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้และนำไปปรับใช้ได้ง่ายขึ้น

ทฤษฎีการรู้คิด

(Cognitive Theory)

- การออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ ในหลักสูตร เน้นให้ผู้เรียนนำสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้วมาใช้ ตลอดจนให้ทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) โดยใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงจากการทำงาน

3. Knowledge (ความรู้)

ใช้หลักการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (Adult Learning) มาออกแบบเนื้อหาคือ "จำเป็น ปรับใช้ เปรียบเทียบ และเปลี่ยนแปลง"

4.Coaching (โค้ชชิ่ง)

ในบางหลักสูตร เช่น ภาวะผู้นำ จิตวิทยาการบริหาร หรือ Growth mindset ใช้ทักษะการโค้ชและกระบวนการโค้ชชิ่ง (Coaching Process) ประกอบการบรรยาย

5.Facilitator (กระบวนกร)

วิทยากร แสดงบทบาทเป็นผู้จัดการความรู้ หรือกระบวนกร เป็นผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

โครงสร้างการฝึกอบรม

COURSE FRAMEWORK

- สัดส่วนการบรรยาย (Training) 40% เนื้อหาตามหลักสูตร สร้างแนวคิด เทคนิควิธีการสำหรับพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น
- สัดส่วนกิจกรรม 60% ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร (Workshop, Case Study, Problem Solving Activity, OJT Activity, Coaching Card, Game, Team Building etc.)
- กิจกรรมปรับทัศนคติมุมมอง (ก่อนเข้าสู่เนื้อหาการเรียนรู้)
- แบบทดสอบก่อนก่อนและหลังเรียน (Pre & Post Test)
- เวิร์คช็อป (Workshop) แบ่งกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน
- กรณีศึกษา (Case Study) วิเคราะห์กรณีศึกษาและแชร์ประสบการณ์
- กิจกรรมการคิดแก้ปัญหา (Problem Solving Activity) นำปัญหาในการทำงานมาคิดแก้ปัญหา ตามหลักการและขั้นตอน PSDM
- กิจกรรมการสอนงาน (OJT Activity) ออกแบบและฝึกปฏิบัติการสอนงาน
- การ์ดการโค้ช Coaching Card ช่วยให้ผู้เรียนแก้ปัญหา ค้นหาค้นหาตัวเอง ฝึกคิดและตั้งเป้าหมาย
- เกมและกิจกรรมสร้างทีมงาน (Game and Team Building) แบ่งกลุ่มเล่นเกมและสนุกสนานร่วมกันแบบ Team Building
- การนำความรู้ไปใช้ด้วยการทำ Action Plan